

REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFTLITERATUUR OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

*Samengesteld door de Stichting voor
Economisch Onderzoek der Universiteit
van Amsterdam, redactie: Mevr. Dra E.
Hijmans en Drs H. J. Krusinga*

A. ACCOUNTANCY

II. HET ACCOUNTANTSBEROEP

The Small Practice

Critchley, J. E. — Er is een vrij grote afstand tussen het grote en het kleine accountantskantoor. Schrijver bespreekt de functie van de kleine accountant in de provincie. Hij ziet deze vooral in de mogelijkheid van het geven van persoonlijke adviezen op zeer korte termijn. Met name op belastinggebied bestaat aan dergelijke adviezen behoefte. Wat betreft de belangrijker controles, meent hij dat in Engeland de nationalisatie van vele bedrijven en de concentratie van ondernemingen het arbeidsveld voor den kleinen plaatselijken accountant doen afnemen.

A II - 1

The Accountant, 2 December 1950

III. LEER VAN DE INRICHTING

Is Accounting really necessary?

Clayton, J. — Schrijver onderscheidt drie fasen in de ontwikkeling van de administratie:

- a. de financiële boekhouding, die aantekent *wat* is gebeurd;
- b. de historische kostprijsboekhouding, die aangeeft *hoe* het is gebeurd, en
- c. de standaardkostencalculatie met budgetering, die duidelijk maakt *waarom* het is gebeurd, en dan nog zo snel mogelijk.

In dit laatste stadium, wordt de administratie een maatstaf voor de efficiency, die zeer gewenst is in grotere ondernemingen, en onmisbaar in monopolistische staatsbedrijven e.d.

De administratieve activiteit levert vooral hier dus een belangrijke bijdrage tot doelmatige productie. Minder doelmatig is echter volgens schrijver de vorm waarin gegevens worden verstrekt aan insiders en publiek.

Er worden veel „onnodige” gegevens opgemaakt. En de „nodige” gegevens hebben vaak niet de meest doelmatige vorm zodat de gewenste inlichtingen er moeilijk of in 't geheel niet uit te halen zijn.

Schrijver haalt hiervan enkele voorbeelden aan, en wijst vervolgens nog op de enorme hoeveelheden „onnodig” administratief werk die moeten worden verricht tengevolge van belastingwetgeving of andere overheidsmaatregelen.

A III - 2

The Accountant, 25 November 1950

The uses of automatic computers in Financial and Accounting Operations

Berkeley, Edmund C. — „Mechanische hersens” bestaan uit een groot aantal punten waar erdoor passerende elektrische stromen „kiezen” tussen twee alternatieve wegen. Een groot aantal van dergelijke „keuzen” na elkaar vormt het antwoord op een gestelde vraag. In tegenstelling met gewone rekenmachines kan de „giantbrain” duizenden cijfers verwerken, grote aantallen opeenvolgende instructies ten uitvoer brengen, en zeer veel gegevens vasthouden. De snelheid is zeer hoog, omdat de overbrengingen elektrisch zijn. Tot nu toe zijn de machines voornamelijk in gebruik voor wetenschappelijk en wiskundig werk, maar schrijver verwacht dat voor administratieve doeleinden bruikbare machines in 1951 en 1952 beschikbaar zullen komen. Schrijver ziet grote toepassingsmogelijkheden, gezien de grote hoeveelheden administratief werk die gedaan moeten worden. De apparatuur voor het „bewaren” van gegevens, die voor administratieve toepassing van heel groot belang is, moet echter eerst nog verder vervolmaakt worden.

Van het standpunt van de accountant bezien, zullen de „mechanische hersens” grote

voordelen bieden. Ze verschaffen zeer *snel* gegevens, en tegen *lage kosten*, en bovendien zullen de verkregen gegevens *accurater* zijn dan nu mogelijk is. Ook kan het apparaat *méér* gegevens verschaffen dan waarover wij nu beschikken.

Echter zal heel wat moeite en tijd nodig zijn vóór we zover zijn, vele technische zowel als menselijke problemen moeten worden opgelost.

A III - 3

The Journal of Accountancy, October 1950

B. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

a. ALGEMENE BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

IV. LEER VAN DE KOSTPRIJS EN DE PRIJSVORMING

Grenzen der Aussagefähigkeit des betrieblichen Rechnungswesens

Kubli, Friedrich — In niet of onvoldoende georganiseerde bedrijven kan de kostprijsberekening nooit juiste en betrouwbare inlichtingen verschaffen. Schrijver illustreert dit met een voorbeeld uit zijn practijk: hij acht de kostprijsberekening onverbrekkelijk verbonden met de organische indeling van het bedrijf.

De gegevens van de bedrijfsboekhouding moeten worden beschouwd als uitdrukking van een zich voortdurend ontwikkelend organisme. Het is die ontwikkeling waarop het hier aankomt, niet de toestand op één ogenblik zoals bij de balans. Om de ontwikkeling beter te kunnen waarnemen, werkt men vaak met verhoudingsgetallen. Schrijver waarschuwt, dat men zich hierbij niet moet blindstaren op de kosten b.v. per machineuur, maar ook de in bepaalde tijd voortgebrachte hoeveelheid in de vergelijking moet betrekken. De aandacht wordt gevestigd op het gevaar van „schijnnaauwkeurigheid”, dat schuilt in de vaak nog primitieve waarnemingsmethoden der kosten. Op zulke waarnemingen worden dan veelal tot in de centen nauwkeurige berekeningen gebaseerd!

Vaste en variabele kosten moeten verder zo zuiver mogelijk worden gescheiden, ook in de samenvattende gegevens.

Tenslotte wordt gewezen op het belang van een zorgvuldige berekening van afschrijvingen en interest, ook over het eigen vermogen.

Ba IV - 1

Industrielle Organisation, 1950, nr. 6

The Realization Basis of Determining Income would Eliminate Distortion Caused by Inflation

Engelmann, K. — In dit artikel wordt een lans gebroken voor het berekenen van het netto inkomen van een bedrijfshuishouding op basis van de vervangingswaarde, en alleen voor producten, waarvan ruil heeft plaats gehad, (het zogenaamde „realization principle”). De waardering van de balans vindt dan plaats op basis van de historische kostprijs. Het toepassen van de vervangingswaarde wordt uitsluitend voor de berekening van het inkomen en als een correctiemaatregel, aanbevolen. Schrijver meent op deze wijze fictieve van werkelijke winsten te scheiden, en met name in tijd van inflatie een beter beeld van de financiële toestand der bedrijfshuishoudingen te bereiken. Hij wijst op het belang van de beperking van dividenden en loonsverhogingen in inflatietijd, dat door deze wijze van rekenen zou worden gediend. Ook bij deflatie zou de methode echter volgens hem juist zijn.

Ba IV - 2

The Journal of Accountancy, October 1950

Grundlage der Wirtschaftlichkeitsberechnung, mit besonderer Berücksichtigung der Anlagenbewertung

Rummel, Kurt. — Dit artikel is een poging om een overzicht te geven van methoden van kostenvergelijking zoals die met name in de ingenieurspraktijk worden gebruikt, o.m. voor het bepalen van de werkelijke waarde van in bedrijf zijnde machines, voor het maken van een keus tussen alternatieve productiewijzen e.d. Schrijver tracht aan te geven hoe de diverse methoden zich tot elkaar verhouden en in hoeverre ze de werkelijkheid kunnen benaderen. Hierbij gaat hij uit van de „Wiederbeschaffungswert”, en hij betreft de interestcalculatie in zijn beschouwing. De interest wordt in deze berekeningen opgeteld bij de af te schrijven hoofdsom. Hij vestigt tenslotte de aandacht op het belang van een juiste schatting van de levensduur der duurzame productiemiddelen, waarmede de juiste waardering staat of valt.

Ba IV - 6

Industrielle Organisation, 1950 nr. 6

V. LEER VAN DE FINANCIERING

Levensverzekering en Industrialisatie

Mey, Prof. Dr. J. L. — Het sparen door de betaling van premies van levensverzekeringmaatschappijen neemt sterk toe, tengevolge van o.a., de verschuivingen in de verdeling van het nationaal inkomen, de belastingwetgeving en de sociale verzekeringen. Het zijn vooral de kleine en middelgrote spaarders voor wie deze wijze van sparen aantrekkelijk is. Voor hen is het motief in 't algemeen eer „uitstel" dan „afstel" van consumptie. De verzekeringsmaatschappijen nemen de verplichting op zich, de haar toevertrouwde vermogens in stand te houden en daarvoor rente te betalen. Zij zijn dus gedwongen, te beleggen. Tot voor kort werden de gelden hoofdzakelijk belegd in hypotheeken, effecten (voornamelijk overheidsobligaties) en onderhandse leningen. Dat is ook juist, want op deze wijze zijn de liquiditeit en de voldoende interest het beste verzekerd. Als de maatschappijen op grote schaal industrie-obligaties nemen, lopen ze gevaar van grotere verliezen bij realisatie. Bovendien hebben in de meeste gevallen industriële bedrijven niet de vermogensbehoefte die obligatiefinanciering rechtvaardigt, zodat deze vorm gevaar voor de belegger meebrengt. Volgens schrijver is er in de afgelopen jaren reeds meer met obligaties gefinancierd dan bedrijfseconomisch juist is. De sterke koersfluctuaties maken anderzijds ook de aandelen-financiering minder geschikt voor de verzekeringsmaatschappij. Bovendien is er grote kans op verliezen bij reorganisatie. Ook indirect deelnemen aan de industrie-financiering acht schrijver voor de levensverzekeringmaatschappij niet geschikt, zelfs nog minder dan directe aandelen-financiering. In feite hebben deze beleggers vrij veel aandelen genomen; maar daarbij valt op, dat het bijna uitsluitend aandelen van grote concerns zijn, zodat deze participatie niet veel betekent voor de industrialisatie zoals onze regering zich die voorgesteld heeft.

De conclusie is, dat van de institutionele beleggers niet veel kan worden verwacht t.a.v. de verstrekking van het zozeer benodigde risicodragend vermogen. Middelen om in dezen tenminste enige mogelijkheden te scheppen, zijn b.v. het poolen van de risico's door uitbreiding van het instituut der herverzekering, en collectivisatie van de onzekerheid, door b.v. garanties van de overheid t.b.v. de levensverzekeringmaatschappijen.

Ba V - 3

Maandblad voor Bedrijfsadministratie, November 1950

VI. LEER VAN DE ORGANISATIE

Der Einsatz der Marktforschung in der Unternehmung

Anghehrn, Otto — De doelstelling van marktanalyse is in vier aspecten te verdelen: vaststelling van de kwantitatieve en van de kwalitatieve verhoudingen op de markt, onderzoek naar de meest effectieve reclame- en verkoopmethoden, en vastleggen van wetmatigheden t.a.v. de gedragingen van het marktpersoneel.

Ten aanzien van de methoden onderscheidt schrijver twee groepen. De eerste legt zich toe op het onderzoek naar de *ogenblikkelijke marktstructuur* door middel van representatieve enquête. De tweede verwerkt allerlei reeds bestaande gegevens (ambtelijke statistieken, verslagen, courantenberichten enz.) en verkrijgt zo een beeld van de *marktontwikkeling* in de tijd. Naast deze methoden noemt de schrijver nog de proefverkoop, de winkelwaarnemingen en het huishoudbudget. Meestal is een combinatie van verschillende methoden het beste. Wat betreft de plaats van de marktanalyse in de onderneming, stelt schrijver dat ze de gegevens kan leveren, op grond waarvan de ondernemer zijn beslissingen neemt, die vroeger alleen op de minder stevige grondslag van „intuïtie" beruisten. Vooral bij merkartikelen is dit van veel belang, doch ook elders. Van het grootste belang is het op de juiste wijze inschakelen van het markt-onderzoek in de onderneming als geheel, zó dat de verkregen gegevens het grootste effect kunnen hebben. Hiertoe behoort de marktanalyse in de hogere staf te worden ondergebracht, en moet ze losstaan van verkoop- en reclameleiding, waarmee ze echter wel nauw en geregeld contact moet onderhouden.

Ba VI - 12

Industrielle Organisation, 1950 nr. 5

Betrachtungen zum organisatorischen Aufbau und zur Geschäftspolitik industrieller Unternehmungen

S a e m a n n, H e r m a n n — Schrijver onderscheidt de volgende 5 hoofdfuncties:

1. de inkoop,
2. de constructie (het ontwerp),
3. de verkoop,
4. de fabricage,

5. de administratie en het beheer (bedrijfs- en algemene boekhouding, statistiek en financiering). Het relatief belang van deze vijf functies hangt af van het bedrijfstype; schrijver gaat voor elke functie na, onder welke voorwaarden ze een belangrijke rol speelt. De structuur van de organisatie wisselt met de verhouding tussen de verschillende functies; schema's voor allerlei bedrijfstypen worden in grote lijn gegeven.

B a VI - 13

Industrielle Organisation, 1950, nr. 6

Vorgehen bei der Rationalisierung eines Betriebes

Geissbühler, Martin — Rationalisatie heeft alleen het gewenste effect als ze het gehele bedrijf omvat. Als eenmaal tot reorganisatie is besloten, is het daarom nodig, een zorgvuldige planning van de reorganisatie-arbeid op te zetten voordat men begint. Deze planning kan worden opgezet door iemand die het bedrijf slechts in grote lijnen kent, mits hij ervaring heeft in andere bedrijven. Want er zijn bepaalde algemene grondbeginselen voor organisatie. Het opgestelde reorganisatie-plan wordt met de bedrijfsleiding besproken, en als erover beslist is, volgt nadere analyse van de gang van zaken in het bedrijf: studie van producten, processen (b.v. massa-serie of stukproductie, productiesnelheid e.d.), formulierengang en -behandeling enz. Ook de personeelverhoudingen zijn van veel belang: van het begin af moet worden getracht, begrip en medewerking bij het personeel te kweken. Een belangrijk punt is hierbij het tijdig verstrekken van juiste voorlichting omtrent doelstellingen en werkwijzen.

De volgende stap is de aanpassing van de nieuwe organisatie aan de gegevens van het betrokken bedrijf; planning en voortgangscontrole bijvoorbeeld dienen anders te werken al naar gelang van de eisen die de voortbrenging stelt, evenals het doorgeven van orders aan de fabricage etc. Pas als dit alles in detail is voorbereid, kan tot invoering van de nieuwe organisatie overgegaan worden, waarbij altijd overgangsmoeilijkheden optreden. Ook hier weer is de voorlichting van en de samenwerking met de mensen de essentiële factor.

B a VI - 13

Industrielle Organisation, 1950 nr. 6

Robot System for Supervisors

Het is een nieuwe gedachte, om het toezichthoudend personeel van een groot bedrijf doorlopend op de hoogte te houden van ontwikkelingen in en buiten het bedrijf door middel van de telefoon. In Amerika is zulk een „newsrobot” toegepast. Elke afdelingschef kan door het draaien van een bepaald nummer „aansluiting op het nieuws” krijgen: de gehele dag wordt hier een serie uitzendingen van 2 à 3 minuten herhaald. Behandeld worden b.v. „labour relations” in verband met het eigen bedrijf; conjunctuurontwikkeling; gegevens over orders, bezetting, achterstanden; kwaliteitseisen, enz. Doordat de uitzendingen snel en gemakkelijk worden „gemaakt”, kan het programma altijd geheel „bij” zijn.

B a VI - 13

The Factory Manager, October 1950

La profession de conseil en organisation

Planus, Paul — De raadgevend ingenieur is een verschijnsel van verbijzondering, dat wordt veroorzaakt door:

- a. de beperkte horizon van de leiders van bedrijven,
 - b. de noodzaak voor de leiding om zich te wijden aan de dagelijkse gang van zaken.
- Binnen het beroep van raadgevend ingenieur zijn weer talrijke specialisaties waar te nemen.

Het is zaak, dat een specialist b.v. op kantoororganisatie zich niet begeeft op andere gebieden, waar hij minder deskundig is. Want organisatie-werk moet 100% goed gebeuren wil het van waarde zijn. Het is dan ook nodig, dat nog lang nadat een organisatie is opgezet, geregeld en zorgvuldig wordt nagegaan of zij in tact blijft, en of soms aanpassing aan veranderde omstandigheden nodig blijkt.

Bij het organisatie-werk is een goede verhouding tussen leiding en personeel enerzijds, en tussen organisator en personeel anderzijds, een eerste vereiste. Dit heeft nog een bijzonder aspect waar reeds een eigen organisatie-staf aanwezig is. Schrijver geeft verder een uiteenzetting omtrent de gevaren van het beroep, en vele wijze raadgevingen; onder meer waarschuwt hij tegen de „machine-ziekte”, d.w.z. het vanzelfsprekend kiezen van oplossingen die sterkere mechanisatie betekenen, zonder voldoende onderzoek naar andere mogelijkheden.

B a VI - 17

Industrielle Organisation, 1950, nr. 5

A General Summary of Budgetary Control

Mitchell, Kenneth B. — Het invoeren van een stelsel van variabele budgetering vereist veel en zorgvuldige voorbereiding. Vooral de verdeling van het bedrijf in velden van verantwoordelijkheid moet met veel zorg gebeuren. De gehele organisatie-structuur dient onder de loupe te worden genomen. Er moet naar de grootst mogelijke eenvoud worden gestreefd in de op te maken gegevens; deze moeten zodanig zijn dat zij het nemen van beslissingen vergemakkelijken.

Variabele budgetering moet op een bepaalde datum geheel worden ingevoerd; het kan niet naast andere stelsels gedeeltelijk in werking zijn; wél kunnen vroegere systemen erin worden opgenomen. Belangrijk is verder dat alle betrokkenen zeer zorgvuldig worden voorgelicht wat betreft doel en werkwijze van het stelsel. Bij voorkeur zal men dit zowel mondeling als schriftelijk doen. Schrijver wijst erop, dat budgetering niet méér is dan een doelmatig *instrument* in handen van hem die het weet te gebruiken. Ze kan nooit goede leiding vervangen, doch haar slechts haar taak vergemakkelijken doordat ze een toepassing is van „management by exception”. Schrijver is van mening dat het systeem in de toekomst steeds meer zal worden toegepast.

B a VI - 18

The Factory Manager, October 1950

Maschinenaufstellung nach dem Dreieckverfahren

Bloch, Willy — Aan de hand van een praktijkgeval laat schrijver zien, hoe men ook bij fabricage van kleine series met een algemeen machinepark tot een zekere „stroom-productie” kan komen. Dit wordt bereikt door de opstelling van de machines volgens een netwerk van gelijkzijdige driehoeken.

B a VI - 19

Industrielle Organisation, 1950, nr. 5